

Was wir zu wissen glauben Amit tudni véلünk

GIDEON MAOZ

PRESSEMAPPE | SAJTÓMAPPA

AMIT TUDNI VÉLÜNK

írta Gideon Maoz; Bareith Rebekka, Niklas Schüler
és Dominik Spies közreműködésvel

Osztálytermi darab 14 éves kortól
Bemutató: 2022. december 2.

Rendező: **Gideon Maoz**
Színházpedagógus: **Rebekka Bareith**

Közreműködik

Theo **Dominik Spies**
Alexis **Niklas Schüler**

Műszak: **Imre Tibor**
Öltöztető: **Palánki Zsuzsanna**
Kellék: **Arghavan Shekari**

Az előadás és az azt kísérő feldolgozó foglalkozás együttes időtartama: **90 perc**

Tartalom

Theo és Alexis barátok, és gyakran lazítanak az állomás mögötti téren. Amikor Ági nénikéje koronavírusban meghal, Theo elindul válaszokat keresni, és belekerül az interneten található alternatív valóságmagyarázatok örvényébe, amelyek nagy hatással vannak rá.

Alexis egy idő után már nem tud lépést tartani vele. Meg tudják még menteni a barátságukat az egyre növekvő ideológiai szakadék ellenére? A darab az interneten elterjedt összeesküvés-elméletek veszélyeit járja körül, hogy hogyan lehet – ha lehetséges – a valóság különböző megközelítései mellett párbeszédben maradni.

Az előadást egy az összeesküvés-elméletekről szóló pedagógiai program egészíti ki, ami gyakorlatias tippeket ad, hogy hogyan lehet az interneten található összetett és ellentmondásos információk ellenére forráskritikával és kutatással a helyzet magaslatán maradni.

A csapat

NIKLAS SCHÜLER (ALEXIS)

Niklas 1993-ban született Spandauban, ahol érettségi után, kertészmérnöki és tanári diplomát szerzett. 2018-tól a zinnowitz-i Vorpommern Színházi Akadémián tanult, ahol Bogdan Koca - val, Stephan Bruckmeier - rel és Paul Sonderegger -rel dolgozott együtt. Már a képzés alatt is rendezett saját produkciókat és filmes projekteket. 2022 októbere óta tagja a DBU társulatának.

DOMINIK SPIES (THEO)

Dominik 1993-ban született Berlinben. Iskolai évei alatt gyakran statisztált a marburgi ifjúsági színházban és nagyszínházi produkciókban is. A középiskola elvégzése után a zinnowitz-i Vorpommern Színházi Akadémián tanult tovább, melyet 2022-ben fejezett be. A 2022|23-as évad óta állandó tagja a Magyarországi Német Színház társulatának.

A RENDEZŐ – GIDEON MAOZ

Gideon a grazi Zenei és Előadóművészeti Egyetemen tanult. Tanulmányai alatt is dolgozott, többek között a Schauspielhaus Graz-ban. 2012-től a Schauspielhaus Wien társulatának tagja, 2014-ben pedig az itt végzett munkájáért Nestroy Színházi Díjra jelölték. 2022-ben kitüntetéssel diplomázott a Bécsi Zene- és Művészeti Egyetem (MUK) művészetpedagógia mesterképzésén. Szabadúszó színészként, többek között a Schauspielhaus Graz-ban és a Theater Konstanz-ban dolgozik, de színházpedagógusként és különböző rádióműsorok (WDR, HR, ORF) narrátoraként is tevékeny.

SZÍNHÁZPEDAGÓGUS - BAREITH REBEKKA

Rebekka többek között a darmstadti Staatstheaterben és a Pfalztheater Kaiserslauternben dolgozott, mielőtt színházpedagógiai tanulmányait elvégezte az Osnabrücker Iparművészeti Egyetemen. 2017-ben egy tanulmányútja Magyarországra, a DBU - ba vezetett, később pedig a magyarországi színházpedagógiai fejlesztésekről írta szakdolgozatát. 2019 óta a DBU állandó színházpedagógusa.

Beszélgetés a készítőkkel

GIDEON MAOZ ÉS BAREITH REBEKKA

Amikor azt hallom, hogy valaki összeesküvés elméleteket sző - vagyis olyan dolgokat mond, amik az összeesküvés-elmélet irányába visznek -, mindig megkérdem magamtól, hogy érdemes-e vitatkozni az adott emberrel, vagy inkább hagyjam rá, mert úgysem lehet más belátásra bírni. Az emberek többségét érvekkel nem lehet meggyőzni. Az is igaz viszont, hogy nem lehet mindent annyiban hagyni sem, mert fontos, hogy a szélsőséges dolgokat ellensúlyozzunk. A darabunkban az a kérdés foglalkoztatott, hogy hogyan lehet kezelni azt, ha valaki, aki közel áll hozzád, ideológiai irányba sodródik, amivel már nem tudsz picit se azonosulni.

Alexhez hasonlóan nekem is gyakran nehéz nyugodtnak és tisztelettudónak maradnom, amikor valaki bizarr dolgokat mond. Ha viszont dühös leszek, a heves reakciómmal vajon nem pont azt adom-e meg a provokatív összeesküvés-hívó ellenfelemnek, amire vágyik? Nem az hozza létre az identitást, hogy van egy megnevezhető ellenség? Mindenesetre nekem úgy tűnik, hogy az összeesküvéses gondolkodás nem arról szól, hogy rámutatunk a visszásságokra és javasolunk jobb megoldást.

„Az az tanács, hogy mindig kritikusnak kell lenni, nem vezet sehová. Az összeesküvés-elméleteket hirdető emberek azt állítják, hogy ők kritikusok, és azzal vádolják ellenfeleiket, hogy nem kérdőjeleznek meg semmit.”(*) A legtöbb esetben valószínűleg inkább egy érzelmi szükségletről van szó, amelyet az összeesküvésről való hit kielégíteni látszik. Lehet, hogy az összeesküvés - elméleteket gyártókkal való eszmecsere inkább azt célozza, hogy észrevesszük-e ezt az megbúvó szükségletet. A tényszerű érvek valószínűleg sehova sem vezetnek. Bármennyire is különbözőnek tűnnek az összeesküvés-elméletek, valójában mind ugyanolyan: antiszemita vagy rasszista, vagy mindkettő egyszerre.

A kapitalizmus vagy a politikai döntéshozatal jogos kritikája helyett a konkrét emberek elleni vádaskodás kerül előtérbe, akiket vagy felsőbbrendűnek, vagy alsóbbrendűnek (vagy mindkettőnek egyszerre) állítanak be.

Az a tény, hogy egyre többen szimpatizálnak az összeesküvés-elméletekkel, azt mutatja, hogy „nincs egyetértés arról, hogy alapvetően a tudományosságra, a racionalitásra és a megalapozott tényekre támaszkodjunk”(**). Ebben bizonyára szerepet játszik a rendszerrel kapcsolatos frusztráció is, amelyben élünk. Az emberek látják, hogy a politika képtelen a társadalom javát

szolgáló aktuális döntéseket hozni, hogy a demokratikus folyamatok nem úgy működnek, ahogyan kellene.

Tehát mindannyiunk kötelessége, hogy dolgozzunk az intézményeink javításán, és részt vegyünk a politikai folyamatokban. Emellett egy demokrácia mindig magában foglalja a másként gondolkodók szembenállását. De azt is, hogy ne értsünk egyet, és ne hagyjuk, ha valaki ostobaságokat terjeszt.

*<https://www.institut-kommunikation-gesellschaft.de/warum-glauben-so-viele-menschen-an-verschwörungstheorien/>
**ebd.

NIKLAS SCHÜLER

Nem szabad mindenkit, aki másképp gondolkodik mint te, bolondnak vagy ostobának bélyegezni. Nézeteltérések esetén fontos megérteni a másik fél álláspontját. A vitában és a retorikában ez egy gyakran használt eszköz: érveket találni amellett az oldal mellett, amit éppen nem képviselünk. Ahogy a kutatás során észrevettem, az „alternatív valóságelméletekkel” kapcsolatos embereket gyakran szélsőséges érzelmek fűtik, ami megakadályozza az érveken alapuló párbeszédet.

Először meg kell értenünk - a gyakran érzelmi - szükségletüket, hogy aztán racionálisan haladhassunk tovább. Szerintem fontos, hogy olyan emberekkel is beszéljünk, akik másképp gondolkoznak mint mi, mert az talán mindkét fél hasznára válik. Ezenkívül elengedhetetlen, hogy egy társadalom tagjai képesek legyenek együtt élni különböző nézeteik ellenére is.

De hol van az a határ amíg elfogadónak kell lennünk és túrnunk kell?

Egyértelmű alaptétel számomra: nincs megkülönböztetés az emberekkel szemben a származásuk, a nemük, a nemzetiségük stb. alapján. A törvény előtt minden ember egyenlő, és ugyanazok az alapvető jogok illetik meg.

DOMINIK SPIES

Különleges kihívást jelentett számomra, hogy beelássak egy olyan személy gondolatmenetébe, aki összeesküvés-elméleteket gyárt. Ehhez nagyszerű kiindulópont volt mindeneelőtt a kétely minden létező ismeretben, amiben eddig hittem. Mert amint kételkedsz a tudásban, nyitottabbá válsz minden alternatív magyarázatra. Minél többet tanulmányoztam az összeesküvés-elméleteket, annál inkább azt tapasztaltam, hogy az összeesküvés-elméletek hívei ritkán indulnak ki az egyenrangú emberiségképből. A világképükben ők a alsóbbrendűek, és gyűlölik az elitet, ami manipulálni akarja őket, vagy éppen felsőbbrendűnek érzik magukat, és attól félnek, hogy mások el akarják venni a kiváltságaikat. Theo számára az összeesküvés-elmélet magyarázatot ad nagynénje megmagyarázhatatlannak tűnő halálára. A félelem és a gyűlölet érzése, ami Theót hajtja, új identitást is ad neki: ő más, jobb, mint „a többiek”. Az összeesküvés-elméletek híveinek világképében mindig minden megmagyarázható.

Talán ez egy menekülés a valóságból, hogy ne kelljen az „itt és most” kihívásaival foglalkozni és közösen megoldásokat keresni, egyszerűbb mást hibáztatni.

A Magyarországi Német Színház

IMPRESSZUM

A színház címe

7100 Szekszárd, Garay tér 4. , Telefon: +36 74 316 533

Igazgató: **Lotz Katalin** - lotz@dbu.hu

Általános információ: info@dbu.hu

Színházpedagógia és workshopok: theaterpaed@dbu.hu

Jegyinformáció: tickets@dbu.hu

Marketing: marketing@dbu.hu / +36 30 293 8416

Gazdasági iroda: gpu@dbu.hu / +36 74 510 258

A DBU-ról

A színház fő feladatai a német nyelv és a német nyelvű színházi irodalom ápolása és közvetítése, valamint a magyarországi németek kulturális értékeinek és hagyományaink megőrzése. A teátrum egyúttal hídként is szolgál a magyar többségi és a német kisebbségi kultúra között. Az előadásokat magyar nyelven feliratozzuk.

A fenntartó

A Magyarországi Német Színház fenntartója a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata (MNOÖ).

A magyarországi német kisebbség az ország egyik legnagyobb lélekszámú kisebbsége, melynek politikai és kulturális képviselői szerve a Magyarországi Németek Országos Önkormányzata. A törvényes keretek által kínált lehetőségek szerint az MNOÖ egy modern kisebbségpolitikát kíván megvalósítani.

WAS WIR ZU WISSEN GLAUBEN

von Gideon Maoz in Zusammenarbeit mit Rebekka Bareith,
Niklas Schüler und Dominik Spies

Klassenzimmerstück ab 14 Jahren
Premiere: 2. Dezember 2022

Regie: **Gideon Maoz**

Theaterpädagogik: **Rebekka Bareith**

Besetzung

Theo **Dominik Spies**
Alexis **Niklas Schüler**

Technische Leitung: **Imre Tibor**

Ankleiderin: **Palánki Zsuzsanna**

Requisite: **Arghavan Shekari**

Vorstellungsdauer mit anschließender Nachbereitung: **90 Minuten**

Inhalt

Theo und Alexis sind befreundet und chillen gerne am Platz hinter dem Bahnhof. Als seine Tante Ági an Corona stirbt, macht sich Theo auf die Suche nach Antworten und gerät im Internet in einen Strudel aus alternativen Erklärungen der Wirklichkeit, die eine große Anziehungskraft für ihn haben. Alexis kann Theo ab einem gewissen Punkt nicht mehr folgen. Können sie ihre Freundschaft trotz größer werdender ideologischer Differenzen noch retten? Das Stück behandelt die Gefahr, die durch die Verbreitung von Verschwörungserzählungen im Internet ausgeht und geht der Frage nach, wie – und ob – man auch bei unterschiedlichen Zugängen zur Wirklichkeit noch im Austausch bleiben kann. Die Vorstellung wird ergänzt durch ein pädagogisches Programm zur Aufklärung über Verschwörungsdenken und ganz praktischen Tipps, wie man durch Quellkritik und Recherche trotz komplexer und widersprüchlicher Informationen im Internet den Überblick behalten kann.

Das Team

NIKLAS SCHÜLER (ALEXIS)

Schüler wurde 1993 in Spandau geboren, wo er die allgemeine Hochschulreife abschloss, gefolgt von einer erfolgreich beendeten Ausbildung zum Landschaftsgärtner und einem Lehramtsstudium. 2018 ging er an die Theaterakademie Vorpommern in Zinnowitz. Hier arbeitete er mit Bogdan Koca, Stephan Bruckmeier und Paul Sonderegger zusammen. Während der Ausbildung begann er bereits selbst zu Inszenieren und bei eigenen Filmprojekten Regie zu führen. Seit Oktober 2022 ist er Teil des DBU Ensembles.

DOMINIK SPIES (THEO)

Spies wurde 1993 in Berlin geboren und spielte bereits während seiner Schulzeit in Marburg am Jugendtheater und als Statist in Abendproduktionen mit. Nach seinem Abitur begann er die Schauspielausbildung an der Theaterakademie Vorpommern in Zinnowitz und schloss diese 2022 ab. Seit der Spielzeit 2022|23 ist er festes Ensemblemitglied an der Deutschen Bühne Ungarn.

DER REGISSEUR – GIDEON MAOZ

Maoz studierte an der Universität für Musik und darstellende Kunst in Graz. Bereits während des Studiums ist er unter anderem am Schauspielhaus Graz tätig. Ab 2012 ist er Ensemblemitglied am Schauspielhaus Wien und wird 2014 für seine Arbeit hier für den Nestroy-Theaterpreis nominiert. 2022 schließt er das Masterprogramm Arts Education an der Musik und Kunstuniversität der Stadt Wien (MUK) mit Auszeichnung ab. Er ist freischaffend als Schauspieler, unter anderem am Schauspielhaus Graz und am Theater Konstanz, und als Schauspielvermittler tätig und arbeitet außerdem als Sprecher für unterschiedliche Radioformate (WDR, HR, ORF).

DIE THEATERPÄDAGOGIN - REBEKKA BAREITH

Bareith arbeitete unter anderem am Staatstheater Darmstadt und am Pfalztheater Kaiserslautern, bevor sie an der Hochschule Osnabrück ihr Studium der Theaterpädagogik abschloss. 2017 führte sie eine Studienreise an die Deutsche Bühne Ungarn, später schrieb sie ihre Facharbeit über die theaterpädagogischen Entwicklungen in Ungarn. Seit 2019 ist sie an der DBU als Theaterpädagogin festangestellt.

Im Gespräch mit dem Team

GIDEON MAOZ UND REBEKKA BAREITH

Wenn ich jemanden „schwurbeln“ höre – also Dinge sagen höre, die in die Richtung von Verschwörungsdenken gehen – stellt sich mir immer die Frage, ob es sich lohnt, zu widersprechen, oder ob ich es einfach sein lassen soll, weil es ohnehin nichts nützt. Man wird sicher nur die wenigsten überzeugen, vor allem nicht mit Argumenten. Trotzdem kann man jemandem ja nicht alles durchgehen lassen und es ist wichtig, bestimmten Dingen etwas entgegen zu halten. Für unser Stück hat mich die Frage interessiert, wie man damit umgeht, wenn jemand, der einem nahesteht, ideologisch in eine Richtung abdriftet, die man nicht mehr nachvollziehen kann.

Mir fällt es es – wie Alex – oft schwer, ruhig und respektvoll zu bleiben, wenn jemand abstruse Dinge behauptet. Wenn ich aber wütend werde, gebe ich dann meinem verschwörungsgläubigen Gegenüber gerade die provokative Befriedigung die er:sie sucht? Wird Identität dadurch geschaffen, dass es einen klar benennbaren Feind gibt? Jedenfalls scheint es beim Verschwörungsdenken nicht darum zu gehen, Missstände aufzuzeigen und diese zu verbessern. „Der Hinweis, dass jemand kritisch sein soll, führt ins Leere. Menschen, die Verschwörungstheorien vertreten, beanspruchen ja gerade für sich, kritisch zu sein und werfen ihren Kritikern vor, unkritisch zu sein.“ (*) In den meisten Fällen geht es wohl eher um ein emotionales Bedürfnis, das der Verschwörungsglaube zu befriedigen scheint. Wahrscheinlich geht es in der Kommunikation mit Schwurbler:innen mehr darum, dieses Bedürfnis zu sehen. Sachliche Argumente gehen wohl ins Leere.

So unterschiedlich die vielen Verschwörungsideologien auch anmuten mögen – am Ende sind sie eigentlich alle gleich: antisemitisch oder rassistisch oder beides gleichzeitig. Eine berechtigte Kritik am Kapitalismus oder politischen Entscheidungsfindungen wird zu einer Schuldzuweisung gegen irgendwelche Leute, die entweder als überlegen oder als minderwertig (oder beides gleichzeitig) fantasiert werden.

Die Tatsache, dass immer mehr Menschen mit Verschwörungsdenken sympathisieren zeigt, dass es „keinen Konsens gibt, sich grundsätzlich auf Wissenschaftlichkeit, Rationalität und gesicherte Fakten zu verlassen“ (**). Sicher spielt auch eine Frustration über die Systeme in denen wir leben eine Rolle hierbei. Die Menschen sehen, dass die Politik unfähig ist, zeitgemäße Entscheidungen zugunsten der Gesellschaft treffen, dass demokratische Prozesse nicht so ablaufen, wie sie ablaufen sollten. Somit haben wir alle die Verpflichtung, auf eine Verbesserung unserer Institutionen hinzuarbeiten und an politischen Prozessen teilzunehmen. Und dazu gehört in der Demokratie die Auseinandersetzung mit Andersdenkenden. Aber auch, zu widersprechen, wenn jemand Unsinn verbreitet.

*<https://www.institut-kommunikation-gesellschaft.de/warum-glauben-so-viele-menschen-an-verschwörungstheorien/>
**ebd.

NIKLAS SCHÜLER

Man darf nicht jeden der anders denkt als man selbst als Spinner oder Dummkopf abtun. Es ist wichtig bei Meinungsverschiedenheiten auch die Position des Gegenübers zu verstehen. In Debatten und in der Rhetorik ein häufig benutztes Mittel: Argumente finden für die Seite, welche man selbst nicht vertritt. Oft, wie ich bei der Recherche gemerkt bemerkte, haben Menschen die mit „Alternativen Realitätstheorien“ in Verbindung sind, extreme Emotionen. Dies verhindert ein argumentatives Gespräch. Man muss erst ihr, oft emotionales Bedürfnis verstehen, um dann rational weiter zu kommen. Ich denke es ist wichtig Gespräche mit Menschen zu führen, die anders denken als man selbst. Vielleicht profitieren beide Seiten davon. Außerdem ist es für eine Gesellschaft unabdingbar trotz unterschiedlicher Ansichten miteinander leben zu können.

Aber: Wo ist die Grenze was man akzeptieren/tolerieren soll?

Klare Grundbedingung für mich: Keine Diskriminierung von Menschen aufgrund Herkunft, ihres Geschlechts, ihrer Nationalität etc. Alle Menschen sind vor dem Gesetz gleich und haben dieselben Grundrechte.

DOMINIK SPIES

Eine besondere Herausforderung war für mich, hinter den Gedankengang einer Person zu kommen, die sich in Verschwörungstheorien verwickelt. Ein großer Anknüpfungspunkt war dafür erst einmal der Zweifel in alles bestehende Wissen, das man bisher geglaubt hat. Denn sobald man Wissen anzweifelt wird man direkt auch offener für alle alternativen Erklärungen. Je mehr ich mich mit Verschwörungstheorien beschäftigt habe, desto mehr stellte sich für mich heraus, dass Verschwörungstheoretiker selten von einem gleichgestellten Menschenbild ausgehen. Entweder sind sie in ihrem Weltbild die Unterlegenen und hassen die Elite, die sie angeblich manipulieren will. Oder sie fühlen sich überlegen und haben Angst, dass andere Menschen Ihnen ihre Privilegien wegnehmen wollen. Für Theo ist die Verschwörungstheorie eine Erklärung für den scheinbar unerklärlichen Coronatod seiner Tante. Die Emotion von Angst und Hass, die Theo antreibt, gibt ihm auch später eine Identität: Er ist etwas Besseres, als „die anderen“. In den Weltbildern von Verschwörungstheoretikern ist immer alles erklärbar. Vielleicht ist es eine Realitätsflucht, um sich nicht mit dem Hier und Jetzt auseinandersetzen und gemeinsam Lösungen finden zu müssen. Es scheint einfacher jemand anderem die Schuld zu geben.

Deutsche Bühne Ungarn

IMPRESSUM

Adresse

Garay tér 4., 7100, Szekszárd, Telefon: +36 74 316 533

Intendantin: **Katalin Lotz** - lotz@dbu.hu

Allgemeine Informationen: info@dbu.hu

Workshops und Theaterpädagogik an der DBU: theaterpaed@dbu.hu

Karten und Reservierungen: tickets@dbu.hu

Marketing: marketing@dbu.hu / +36 30 293 8416

Verwaltung: gpu@dbu.hu / +36 74 510 258

Über die DBU

Die Deutsche Bühne Ungarn (DBU) ist das einzige professionelle deutschsprachige Schauspielhaus in Ungarn. Es bietet der deutschen Minderheit, Deutschlernenden, Ausländer*innen aus dem deutschen Sprachraum und allen, die an deutschsprachiger Kultur interessiert sind, professionelle Theatervorstellungen in deutscher Sprache an.

Über den Träger

Die Deutsche Bühne Ungarn steht unter der Schirmherrschaft der Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen (LdU).

Die deutsche Minderheit (Ungarndeutschen) ist eine der größten Minderheiten des Landes. Ihr politisches und kulturelles Repräsentationsorgan ist die Landesselbstverwaltung der Ungarndeutschen. Die gesetzlichen Rahmen einhaltend verfolgt die LdU eine moderne Minderheitenpolitik.

Deutsche Bühne Ungarn Magyarországi Német Színház

IMPRESSUM / IMPRESSZUM

SOCIAL-MEDIA-KANÄLE KÖZÖSSÉGI MÉDIA CSATORNÁK

www.facebook.com/deutschebuehneungarn

www.instagram.com/dbungarn

DeutscheBühneUngarn

www.dbu.hu